

Seksualinio priekabiavimo diskursas delfi.lt naujienų portale: 2017–2018 m.

Doc. dr. Lijana Stundžė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas
Faculty of Communication Vilnius University
El. paštas lijana.stundze@kf.vu.lt
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3177-2666>

Santrauka. Apibrėžiant seksualinį priekabiavimą dažniausiai remiamasi teisiniu jo reglamentavimu ir teigiama, kad tai yra viena iš diskriminacijos lyties pagrindu formų. Tačiau toks įvardijimas neatskleidžia socialinės, psichologinės, ekonominės ir kt. šio reiškimo pusių. Todėl šiame straipsnyje daug dėmesio skiriama seksualinio priekabiavimo reiškimo analizei, remiantis Lietuvos ir užsienio mokslininkų įžvalgomis nagrinėjamos jo formos, priežastys, pasekmės, pateikiama statistinė informacija. Kadangi mokslinių įžvalgų seksualinio priekabiavimo reprezentavimo žiniasklaidoje tema Lietuvoje nėra, pristatomos užsienio šalių mokslininkų tyrimų įžvalgos, kurios nėra gausios. Šiame straipsnyje pristatomas žvalgomasis seksualinio priekabiavimo reprezentavimo naujienų portale delfi.lt tyrimas, atliktas analizuojant 2017 m. kovo mėn. – 2018 m. kovo mėn. publikacijas. Straipsnio tikslas – išanalizuoti seksualio nio priekabiavimo reprezentavimo delfi.lt naujienų portale ypatumus. Tyrimu nustatyta, jog seksualinio priekabiavimo tema delfi.lt naujienų portale atsiranda tik tam tikrų įvykių kontekste, šiuo atveju #MeToo judėjimo kontekste. Taip pat nustatyta, kad seksualinio priekabiavimo reprezentavimui būdingas informacinis pobūdis, tačiau pasigendama analitinio pobūdžio publikacijų, kurios apimtų platesnį kontekstą nei faktų konstatavimas. Analizuojant publikacijų teminį turinį išryškėjo galimų seksualinio priekabiavimo aukų patirtis bei skaitytojų ir nuomonės formuotojų požiūrio pateikimas, todėl konstatuotina, kad galimų aukų patirtis yra pateikiama kaip individo problema, o ne socialinių, kultūrinių, organizacinių ir kt. veiksmų nulemtas rezultatas.

Pagrindiniai žodžiai: seksualinis priekabiavimas, #MeToo, lyčių lygybė, reprezentavimas žiniasklaidoje, naujienų portalas, diskriminacija.

Sexual Harassment Discourse in the News Portal Delfi.lt: 2017-2018

Summary. The definition of sexual harassment is mostly based on its legal regulation and is stated to be one of the forms of discrimination based on sex. However, such designation does not reveal social, psychological, economic, etc. sides of this phenomenon. Therefore, this article pays a lot of attention to the analysis of the phenomenon of sexual harassment, based on the insights of Lithuanian and foreign scientists, examines its forms, causes, consequences, and provides statistical information. As there are no scientific insights into the representation of sexual harassment in the media in Lithuania, research insights from foreign researchers are presented. This article presents an exploratory study of the representation of sexual harassment on the news portal delfi.lt, conducted during the analysis of 2017–2018 publications. The aim of the article is to analyze the peculiarities of the representation of sexual harassment on the delfi.lt news portal. The research found that the topic of sexual harassment appears on the news portal only in the context of certain events, in this case

Received: 7/07/2020. Accepted: 25/11/2020

Copyright © 2021 Lijana Stundžė. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

the #metoo movement; there is a lack of analytical publications that would cover a broader context than the statement of facts; the experience of potential victims is presented as an individual problem.

Keywords: sexual harassment, #metoo, gender equality, representation, news portal, discrimination.

Įvadas

Nepageidaujami užgaulūs komentarai, įžeidimai, dviprasmiški seksualiniai pasiūlymai, seksistiniai juokai, anekdotai bei kita verbaline, neverbaline, fizine, vizualine bei kibernetine forma išreikšta elgsena byloja apie seksualinį priekabiavimą, kurio išraišką galima įvardyti kaip negatyvią komunikaciją. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių (1999) bei Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymai (2004) seksualinį priekabiavimą reglamentuoja kaip vieną iš opiausių diskriminacijos lyties pagrindu formų ir laiko šiurkščiu žmogaus teisių pažeidimu. Galimus seksualinio priekabiavimo atvejus tiria Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, tačiau skundų skaičius yra nedidelis (2019 m. – 2 skundai, 2020 – 1 skundas). Gali susidaryti nuomonė, kad šis reiškinys Lietuvoje yra nepaplitęs ir neaktualus, tačiau 28 Europos Sąjungos šalyse atlikti tyrimai rodo, kad 45–55 proc. moterų yra bent kartą patyrusios seksualinį priekabiavimą būdamos vyresnės nei 15 metų amžiaus, o Lietuvoje tokių moterų yra 35 proc.¹ Galima daryti prielaidą, jog šalyse vyraujančios kultūrinės normos, įsitikinimai turi įtakos, kaip bus traktuojamas ir suvokiamas seksualinis priekabiavimas. Šiam suvokimui įtakos turi ir įvairūs socializacijos proceso agentai – šeima, švietimo institucijos, žiniasklaida ir kt., kurie taip pat perduoda normas ir įsitikinimus, susijusius su seksualiniu priekabiavimu (Galdi ir kt., 2014). Seksualinio priekabiavimo reiškinio aktualumą rodo ne tik jo paplitimo mastas, bet ir poveikis asmens sveikatai, gerovei, taip pat organizacijos veiklai, įvaizdžiui bei reputacijai (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2018; Hoel, Vartia, 2018). Vengalė-Dits (2012) teigia, kad su seksualiniu priekabiavimu dažniau susiduria moterys nei vyrai, tačiau šis reiškinys paliečia ir skirtingo amžiaus, įvairių lyčių bei skirtingo socialinio statuso asmenis.

Siekiant atkreipti dėmesį, svarbu tinkamai ir visapusiškai informuoti apie seksualinio priekabiavimo atvejus ir tokiu būdu prisidėti prie prevencijos. Šiame procese svarbus vaidmuo tenka žiniasklaidai, nuo kurios priklauso, kaip ir kokia informacija bus pateikiama apie seksualinio priekabiavimo atvejus. O informacijos pateikimo būdai, forma, turinys turi įtakos tam, kaip žiniasklaidos auditorijos suvoks seksualinį priekabiavimą.

Šio straipsnio *tikslas* – išanalizuoti seksualinio priekabiavimo reprezentavimo ypatumus delfi.lt naujienų portale. Analizuojant seksualinio priekabiavimo reprezentavimą siekiama: išanalizuoti seksualinio priekabiavimo sampratą ir su juo susijusias teorines įžvalgas; aptarti žiniasklaidą kaip socialinės realybės konstravimo priemonę; išnagrinėti seksualinį reprezentavimą žiniasklaidoje bei ištirti seksualinio priekabiavimo reprezentavimo ypatumus delfi.lt naujienų portale 2017 m. kovo – 2018 m. kovo mėnesiais. Straipsnyje naudojami *metodai*: mokslinės literatūros analizė bei sintezė, kokybinė ir kiekybinė turinio analizė.

¹ <https://www.refworld.org/docid/5316ef6a4.html>

Seksualinio priekabiavimo apibrėžtys ir teorinės įžvalgos

Terminas „seksualinis priekabiavimas“ (angl. *sexual harassment*) pirmą kartą buvo paminėtas Catharine A. MacKinnon 1979 m. Amerikoje. Europoje šis terminas kaip diskriminacijos dėl lyties įvardijimas pradėtas vartoti XX a. 9-ojo deš. pabaigoje, tuo metu buvo atlikti ir pirmieji moksliniai tyrimai seksualinio priekabiavimo tema (Frazier ir kt., 2018; Samuels, 2003; Hoel, Vartia, 2018). Mokslininkai interpretuodami ir detalizuodami teisinį seksualinio priekabiavimo apibrėžimą išskiria šiuos elgesio tipus: priekabiavimas dėl lyties, kuris gali būti žodinis ir nežodinis elgesys vienos lyties atžvilgiu, kai siekiama įtvirtinti savo valdžią ir galią; nepageidaujamas seksualinis dėmesys; seksualinė prievarta, susieta su seksualinių santykių siekimu (Frazier ir kt., 2018), H. Hoel ir M. Vartia (2018) šį skirstymą papildė dar vienu tipu – paslauga už paslaugą (*quid pro quo*). P. McDonald ir S. Charlesworth (2013) nuomone, seksualinis priekabiavimas apima bet kokį nepageidaujamą seksualinį elgesį, dėl kurio žmogus jaučiasi įžeistas, pažemintas ar įbaugintas. Seksualinis priekabiavimas apima įvairius elgesio būdus: verbalinį (seksualinio pobūdžio komentarai, anekdotai, juokai, klausimai ir pan.); neverbalinį (seksualinio pobūdžio gestai, žvilgsniai, seksualinio pobūdžio medžiagos demonstravimas); fizinį (lietimas, apkabiniamas, bučiniai, kai to nepageidaujama); kibernetinį (seksualinio pobūdžio elektroniniai laišakai, SMS žinutės, įžeidžiantys įrašai socialiniuose tinkluose).

Visuomenėje seksualinio priekabiavimo elgesio suvokimas dažnai yra painiojamas su flirtu, kuris apibrėžiamas kaip komunikacinės sąveikos forma tarp dviejų žmonių, kai stengiamasi pritraukti patinkančio asmens dėmesį². Flirtas, kuris dažniausiai būna malonus abiem flirtuojančioms pusėms, kelia pasitenkinimą, gerai jaučiamasi, yra pagrįstas lygybe, negali būti tapatinamas su seksualiniu priekabiavimu. Siekiant atskirti seksualinį priekabiavimą nuo draugiško mandagumo ar rodomo palankumo, svarbu identifikuoti savo požiūrį į šiuos veiksmus. Kartais komunikacinė elgsena, turinti seksualinio priekabiavimo bruožų, būna panaši į komplimentus, tačiau jeigu šie verčia jaustis nepatogiai, nes žemina, įžeidžia, dėl jų nepajėgiama vykdyti tarnybinių užduočių, studijuoti ar užsiimti kita veikla, vadinasi, tai reikia vertinti kaip seksualinį priekabiavimą (Stundžė, 2016). Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, kad organizacijos kontekste įvairūs juokai, užuominos, kalbos ir kt. yra įprasti, tačiau ne visada jie traktuojami kaip nepageidaujamas elgesys ar seksualinis priekabiavimas (Williams ir kt., 1999).

Teisinis seksualinio priekabiavimo reglamentavimas yra aiškus, tačiau jis neatskleidžia socialinės šio reiškinio pusės, taigi jo suvokimas, atsiribojant nuo teisinio reglamentavimo, yra nevienareikšmiškas ir apima daug aspektų. Mokslininkai teigia, kad asmenys seksualinį priekabiavimą gali suprasti ne tik pagal galiojantį apibrėžimą, bet ir remdamiesi savo patirtimi, požiūriais, vertybėmis, nuostatomis, todėl, jų nuomone, reikia gilintis į individualų, psichologinį, socialinį bei teisinį šio reiškinio apibrėžimus (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2017).

Užsienio šalių mokslininkų nuomone, seksualinis priekabiavimas kaip reiškinys gali būti tyrinėjamas įvairiais aspektais: įvardijimo, apibrėžimo, vaidmens, galios, kultūros,

² Webster's New World Dictionary.

organizacijų reakcijos ir barjerų pranešant apie seksualinį priekabiavimą peržengimu (Dougherty, Meyer, 2015). Tačiau mokslininkai dažniausiai seksualinį priekabiavimą analizuoja socialiniu, psichologiniu, teisiniu, ekonominiu, poveikio psichologinei ir fizinei sveikatai aspektais, kurie tarpusavyje yra susipynę, nes jei seksualinis priekabiavimas suprantamas kaip psichologinis konstruktas, jis taip pat turi remtis ir teisiniu apibrėžimu (McDonald, 2012).

Lietuvoje mokslinių tyrimų seksualinio priekabiavimo tema atlikta nedaug, jie yra pavieniai bei fragmentiški. Seksualinį priekabiavimą analizuojant teisiniu aspektu, dėmesys jam skiriamas kaip baudžiamajam nusižengimui bei išskiriami esminiai jo kriminalizavimo kriterijai (Veršekys, 2008) ir teisinė atsakomybė už jį (Dvilaitis, 2004). Seksualinį priekabiavimą analizuojant iš psichologinės-socialinės perspektyvos ryškinama aplinkos veiksnių, turimų žinių ir įsitikinimų įtaka seksualinio priekabiavimo pasekmių suvokimui, individo asmeninio ir socialinio gyvenimo, savivertės vertinimui bei atsakui į seksualinį priekabiavimą (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2019). Analizuojant, kokie veiksniai formuoja visuomenės požiūrį į seksualinį priekabiavimą, kokia yra Lietuvos moterų ir vyrų seksistinių nuostatų raiška bei kokią įtaką seksualinio priekabiavimo vertinimui daro kaltinamojo lytis, fizinis patrauklumas bei socioekonominis statusas, nustatyta, kad šie aspektai veikia požiūrį į situaciją, t. y. kai kaltinamasis buvo fiziškai patrauklus, jo elgesys vertinamas pozityviau, o aukos elgesys – negatyviau, palyginti su tais atvejais, kai buvo pateikta fiziškai nepatrauklaus kaltinamojo sąlyga (Petrauskaitė, Čunichina, 2019); moterys ir asmenys, turintys aukštesnę išsilavinimą, turi mažiau išreikštas seksistines nuostatas, o dirbantys vyrai ir studijuojančios moterys turi labiau išreikštas seksistines nuostatas (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2017). Taip pat seksualinis priekabiavimas gali būti vertinamas kaip paplitusi praktika, kai grasinančios ir bauginančios žinutės yra nukreiptos ne tik į atskirus asmenis, bet ir į tam tikrą socialinę grupę, dažniausiai į moteris (Baker, Ellece, 2011).

Seksualinis priekabiavimas gali vykti įvairiose aplinkose: organizacijose, švietimo ir mokslo institucijose, viešose ar pusiau viešose erdvėse (gatvėse, parkuose, kino teatruose, restoranuose). Esminis dalykas yra tas, kad tiek organizacijų, tiek švietimo institucijų atveju priekabiautojas yra pažįstamas asmuo, o viešų erdvių atveju priekabiautojas dažniausiai yra nepažįstamasis (Lahsaeizadeh, Yousefinejad, 2012). Lietuvos mokslininkai, tyrę seksualinį priekabiavimą įvairiose aplinkose, analizavo požiūrį į šį reiškinį, jo paplitimo mastą bei sociodemografinių charakteristikų įtaką seksualiniam priekabiavimui. Nustatyta, kad universiteto aplinkoje dalis studentų seksualinio pobūdžio užuominų nelaiko seksualiniu priekabiavimu (Šidlauskienė, 2008), o atlikta rezidentų apklausa parodė, kad seksualinis priekabiavimas vis dažnesnis ir tampa įprastu reiškiniu rezidentūros studijų metu, nes net 78,2 proc. apklaustųjų teigė, kad seksualinį priekabiavimą bent vieną kartą patyrė rezidentūros studijų metu (Vagonis ir kt., 2015). Lietuvos kino industrijoje seksualinio priekabiavimo reiškinys taip pat yra plačiai paplitęs, nes, kaip rodo atlikta apklausa, 24–40 proc. apklaustųjų teigia su tuo susidūrę, o moterys rizikuoja 3–6 kartus dažniau susidurti su nepageidaujamo pobūdžio elgsena; amžius taip pat turi įtakos, nes jaunesni nei 30 metų amžiaus apklaustieji labiau rizikuoja patirti seksualinį priekabiavimą nei 50 metų ir vyresni; dar viena svarbi sociodemografinė charakteristika yra priekabiautojo ei-

namos pareigos, nes 71 proc. seksualinio priekabiavimo atvejų kino industrijoje patiriama iš aukštesnes pareigas einančių asmenų³. 2018 m. atlikta Lietuvos gyventojų apklausa parodė, kad 65 proc. gyventojų mano, jog seksualinis priekabiavimas yra rimta problema darbo vietose, o 63 proc. – švietimo įstaigose⁴. ES pagrindinių teisių agentūros (FRA) atliktas tyrimas⁵ parodė, kad dirbančios moterys seksualinį priekabiavimą patiria dažniau nei tos, kurios neturi darbo patirties, taigi seksualinio priekabiavimo reiškinys yra itin aktualus organizacijos kontekste. O tyrimai apie seksualinio priekabiavimo patirtis darbo aplinkoje rodo, kad Europos Sąjungos šalyse nors kartą gyvenime tai patyrė 74 proc. moterų, o 29 proc. – vien tik per paskutinius 12 mėnesių (Latcheva, Goodey, 2017).

Analizuodami seksualinį priekabiavimą organizacijos kontekste, mokslininkai atkreipia dėmesį į šio reiškinio priežasčių analizės svarbą organizacijose. Priekabiavimas darbo vietoje gali būti apibrėžiamas kaip netinkamo tarpasmeninio elgesio rezultatas bei ketinimas pakenkti kitam darbuotojui (Henning ir kt., 2017). Seksualinis priekabiavimas yra labiau paplitęs tose organizacijose, kurioms būdingi didesni galios skirtumai tarp organizacinių lygių, ir jį dažniau patiria moterys tų profesijų, kur dominuoja vyrai (Illies ir kt., 2003; Willness ir kt., 2007 (cit. iš: McDonald, Charlesworth, 2013)). L. Chamberlain ir kt. (2008) taip pat akcentuoja darbuotojų galios pasiskirstymą, tačiau teigia, kad organizacinė kultūra ir lyčių sudėtis organizacijoje taip pat yra esminiai veiksniai, turintys įtakos seksualinio priekabiavimo atsiradimui. Lyčių segregacija yra dar viena yra priežastis, kuri sukuria seksualinio priekabiavimo kontekstą (McDonald, Charlesworth, 2013). Mokslininkai pastebi, kad moterys ir vyrai seksualinį priekabiavimą gali patirti ir skirtingai suvokti dėl lyčių nelygybės ir kultūriškai apibrėžtos seksualumo išraiškos (Uggen, Blackstone, 2004). Seksualinio priekabiavimo kultūrinė prigimtis grindžiama patriarchaliniais santykiais ir lyčių socializacija, tačiau ir darbuotojų galia, organizacinė kultūra, lyčių pasiskirstymas ir proporcijos bei organizacinis kontekstas lemia, ar seksualinis priekabiavimas bus toleruojamas darbo aplinkoje (Stundžė, 2010). M. Alvessono ir Y. D. Billing (1997) nuomone, lyties ir seksualumo suvokimą organizacijoje dažniausiai lemia ne tik biologiniai aspektai, bet ir socialinės normos, kurios ne tik parodo, kas priimtina ir nepriimtina visuomenėje, bet ir yra komunikuojamos įvairių socializacijos proceso agentų bei perteikiamos žiniasklaidoje, kuri atlieka svarbų vaidmenį įtvirtindama socialines normas (Galdi ir kt., 2014).

Seksualinis priekabiavimas organizacijos kontekste turi neigiamas pasekmes tiek pačiai organizacijai, tiek darbuotojui (-ai), jo (-os) psichologinei savijautai, profesinei realizacijai bei fizinei sveikatai. Atlikti seksualinio priekabiavimo organizacijoje tyrimai rodo, kad seksualinis priekabiavimas prie moterų gali neigiamai paveikti ir organizacijos įvaizdį (Kuklytė, Kaunietis, 2018). V. Pilinkaitė-Sotirovič ir J. Samuolytė (2019) teigia, kad patiriant seksualinį priekabiavimą yra pažeidžiamas moters orumas, kadangi ji nėra vertinama kaip asmenybė, o traktuojama tik kaip seksualinis objektas. Nuotaikos svyravimai, prasta savivertė, savęs kaltinimas, valgymo sutrikimai, dažnesnis receptinių vaistų vartojimas,

³ <http://www.lkc.lt/wp-content/uploads/2019/10/Apklausos-rezultatu-apzvalga.pdf>

⁴ <https://manoteises.lt/straipsnis/pirmasis-tyrimas-apie-seksualini-priekabiavima-lietuvoje-visuomene-smertia-priekabiavima-bet-kalte-permeta-aukoms/>

⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

pykčio priepuoliai, nepasitenkinimas gyvenimu yra pasekmės, kurias sukelia seksualinis priekabiavimas kaip psichosocialinis stresorius (Cortina, Berdahl, 2008; Hoel, Vartia, 2018), taip pat netiesiogiai yra paveikiama ir nukentėjusio asmens aplinka (Čeponytė, Žardeckaitė-Matulaitienė, 2018). Tačiau organizacijos turi visas galimybes išvengti seksualinio priekabiavimo ar sumažinti jo atvejų skaičių, apibrėždamos aiškia organizacinę politiką, procedūras bei kurdamos ar taikydamos mokymo ir švietimo programas.

Nors atliktų tyrimų seksualinio priekabiavimo tema Lietuvoje yra nedaug, jų turinys ir gauti rezultatai rodo šio reiškinio aktualumą ir svarbą. M. Čeponytė ir K. Žardeckaitė-Matulaitienė (2017) pastebi tai, kad į šią temą itin svarbu gilintis dėl pasekmių asmens psichologinei ir fizinei sveikatai, bei teigia, kad skirtumas tarp fiksuojamų seksualinio priekabiavimo atvejų ir Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai pateikiamų skundų skaičiaus rodo galimus šio reiškinio suvokimo skirtumus.

Šiame straipsnyje seksualinis priekabiavimas suprantamas kaip negatyvi komunikacija, kuri pasireiškia nepageidaujamu žodiniu, nežodiniu, fiziniu, vizualiniu elgesiu, turinčiu seksualinę potekstę, t. y. įvairios užuominos, dviprasmiški juokai, spaudimas ir pan., kurie priverčia jaustis nepatogiai, žemina garbę ir orumą, o jo rezultatas yra diskriminacija dėl lyties. Seksualinio priekabiavimo kaip reiškinio problemas sprendžia bei analizuoja įvairios institucijos, tačiau žiniasklaida atlieka didžiausią vaidmenį informuodama visuomenę ar formuodama jos nuomonę, nors ši tema žiniasklaidos akiratyje atsiduria tik tam tikrų įvykių fone (Easteal ir kt., 2015). Seksualinio priekabiavimo tema žiniasklaidoje dažnai nutylima ir neaktualizuojama, o iškyla tik paviešinus galimus seksualinio priekabiavimo atvejus arba tam tikrame kontekste.

Žiniasklaidos vaidmuo konstruojant socialinę tikrovę

Žiniasklaida, būdama mūsų kasdienio gyvenimo dalimi ir atlikdama savo pagrindinę funkciją – informuoti, tampa galingu įrankiu, galinčiu sustiprinti ar pakeisti visuomenės nuomonę apie įvairius įvykius, reiškinius ir pan. C. Happer ir G. Philo (2013) teigimu, ši galia ir svarba tampa reikšmingos tose srityse, kuriose auditorija neturi tiesioginių žinių ar patirties ir tampa priklausoma nuo žiniasklaidos pranešimų. Pateikdama ir atnaujindama pranešimus žiniasklaida sukuria iliuziją, kad individas – tarsi globalios visuomenės narys, o sukurtame realybės vaizde šiuolaikinio žmogaus gyvenimas neįsivaizduojamas be žiniasklaidos priemonių (Yan, 2019). Žiniasklaida, atkreipdama dėmesį į tam tikras temas, problemas, įvykius ar reiškinius, nustato žiniasklaidos dienotvarkę. Tačiau pateikdama šią dienotvarkę ir formuodama turinį ji gali iškreipti socialinę realybę, tokiu būdu neleisdama susiformuoti teisingam situacijos vertinimui (Berger, Luckmann, 1999), o jos prioritetai gali daryti įtaką visuomenės prioritetams (McCombs, 2002). Žiniasklaidos kuriama ir perduodama simbolinė aplinka, kurią perima žiniasklaidos vartotojai, tampa objektyvios socialinės tikrovės ir asmeninės patirties jungiamąja grandimi (Žalkauskaitė, 2012). Taigi žiniasklaida atrinkdama ir pateikdama informaciją turi būti atsakinga ir už tikslios, objektyvios informacijos pateikimą, nes individai pasitiki iš jos gaunama informacija, interpretacijomis, tačiau kartu žiniasklaida ištrina ribas tarp to, kas yra realu, ir to, kas yra fantazija (McQuail, 2010).

Šiandien žiniasklaidos tyrimai neįsivaizduojami be socialinio konstruktyvizmo prieigos. Remiantis šia prieiga, individus supanti tikrovė yra socialiai sukonstruota. R. Matkevičienės (2012) teigimu, būtent ši prieiga leidžia vertinti žiniasklaidos veikimą kaip sąmoningai konstruojantį ne tik žiniasklaidos turinį, bet ir visuomenės tvarkaraštį, kuriame, pasak C. Happer ir G. Philo (2013), pateikiamos naujienos sustiprina visuomenės įsitikinimus bei požiūrius į socialinius įvykius, kaip jie turi būti suprantami ir kaip į juos reaguojama, nes joje pateikiama tikrovė yra savaime suprantama bei atspindinti tai, kas vyksta ir (arba) ką reikia daryti su tuo, kas pateikiama (Easteal, kt., 2015). Žiniasklaida taip pat atlieka ir vartininko (angl. *gatekeeper*) vaidmenį pateikdama vienas ir atmesdama kitas socialinės tikrovės versijas (McQuail, 2010). Žiniasklaida konstruodama realybę ne tik pasirenka, kas bus pateikiama, bet ir nusprendžia, kaip tai bus pateikiama ir interpretuojama, tokiu būdu vieni įvykių aspektai yra išryškunami bei pateikiami jų interpretavimo modeliai, kuriuos auditorija įprasmina tam tikru būdu. Remiantis žiniasklaidos rėmų teorija (angl. *Framing theory*), galima teigti, kad žiniasklaida, rėmindama gyvenimo aktualijas, daro reikšmingą įtaką jų suvokimui ir vertinimui (Nabažaitė, 2017). Kas žiniasklaidoje yra pateikiama, kas praleidžiama, kaip pateikiama, priklauso nuo vyraujančių socialinių prasmų, politinių jėgų, žiniasklaidos kriterijų bei schemų (Ališauskienė, Markauskaitė, 2014). Tačiau žiniasklaidos sukurtas tikrovės vaizdas yra fragmentiškas, vienpusis, nesūlantis alternatyvos ir dažnai neatspindintis realių visuomenėje kylančių problemų ir sunkumų, o dažnai ir prieštaraujantis jiems (Yan, 2019). Žiniasklaidos pateikiamo turinio svarbą akcentuoja *atspindžio efektas*, kai skirtinguose kanaluose pateikiami tie patys įvykiai sustiprina įvykio / temos reikšmingumą ir svarbą (Zolubienė, 2014). Įtaką žiniasklaidos turiniui gali daryti įvairūs socialiniai veikėjai: politikai, vieši asmenys, ekspertai ar bet kuris kitas individas, kurio istorija ar nuomonė yra pateikiama (Šumskaitė, Rapolienė, 2019).

Žiniasklaidos pateikiamuose pranešimuose svarbu ne tik turinys, bet ir antraštės, kurios tampa itin reikšmingos, nes iš jų skaitytojai gali nuspręsti apie publikacijos turinį, antraštė gali paskatinti skaityti publikaciją arba ne bei susidaryti išankstinę nuomonę. Kartu antraštė parodo bei pabrėžia temos aktualumą. Publikacijos autorius, žinodamas auditorijai būdingas savybes, stereotipus, pažindamas jos kultūrą, gali nuspėti, kokią antraštę rinktis, kad publikacija sudomintų, o, susiduriant su nežinoma tema, antraštė daro įtaką, kaip tą publikaciją vertinti (Švėgždaitė, 2016). Antraštės tampa priemone, padedančia valdyti auditorijos dėmesį, pasirinkimą; būtent antraštė, sulaikydama skaitytojo dėmesį, skatina gilintis į tekstą (Nugaraitė, 2015). Apibendrinant galima teigti, kad žiniasklaida, interpretuodama tikrovę, pateikdama ir įtvirtindama vienus požiūrius ir ignoruodama kitus, reikšmingai prisideda prie įvairių įvykių, temų, įskaitant ir seksualinio priekabiavimo temą, reprezentavimo.

Seksualinio priekabiavimo reprezentavimas žiniasklaidoje

Seksualinio priekabiavimo reprezentavimas žiniasklaidoje Lietuvos mokslininkų nėra nagrinėtas, todėl šis straipsnis yra pirmasis bandymas išanalizuoti, kaip seksualinio priekabiavimo problematika yra pateikiama naujienų portale delfi.lt. Užsienio šalių mokslininkų tyrimų šia tema nėra daug, tačiau, išanalizavus jų įžvalgas seksualinio priekabiavimo

reprezentavimo žiniasklaidoje tema, nustatyta keletas aspektų. Žiniasklaida pateikia melodraminį seksualinio priekabiavimo vaizdą, sutelkdama dėmesį į detales ir seksualinio priekabiavimo aukos atsakomybę (Judd, Easteal, 2013). Teigiama, kad tokiu būdu yra kuriami ir palaikomi seksistiniai stereotipai, kurie pateikia ribotą požiūrį į seksualinio priekabiavimo elgseną ir apsiriboja siauru kontekstu (McDonald, Charlesworth, 2013). Žiniasklaidoje dažniausiai seksualinis priekabiavimas pateikiamas iš skundo pateikėjo pozicijų (McDonalds, Charleworth, 2013), todėl, P. Easteal ir kt. (2015) nuomone, toks dėmesys skundo pareiškėjui užgožia ryšį tarp seksualinio priekabiavimo ir moterų pavaldumo, o ryšys tarp seksualinio priekabiavimo ir socialinių bei kultūrinių normų tampa nematomas bei sustiprina konservatyvią, patriarchalinę pasaulėžiūrą. Dar vienas svarbus aspektas yra tas, kad žiniasklaida dažnai seksualinį priekabiavimą pateikia kaip individualizuotą problemą, o ne kaip lyčių nelygybės sisteminį reiškinį (McDonald, Charlesworth, 2013). Taip pat pastebėta, kad pranešimai apie seksualinį priekabiavimą pateikiami pernelyg supaprastinti, vengiant konteksto analizės ir vadovaujantis lyčių stereotipais (Judd, Easteal, 2013). Žiniasklaidos pranešimuose moterys dažnai objektifikuojamos ir sukuriama kultūrinė atmosfera, kuri įgalina ir sustiprina seksualinį priekabiavimą (Galdi, 2020).

Analizuojant seksualinio priekabiavimo rėminimą žiniasklaidoje pastebėta itin aki-vaizdi seksualinio priekabiavimo kaip individualizuoto netinkamo darbuotojų elgesio diskurso hegemonija, tačiau diskursai, kuriuose seksualinis priekabiavimas būtų pateiktas kaip sisteminė problema ar lyčių nelygybės problema, yra reti (McDonald, Charlesworth, 2013). Akivaizdu, kad tai, kaip įvairios temos ar įvykiai yra rėminami ir pateikiami, turi įtakos visuomenės suvokimui, o, L. Mahood ir B. Littlewood (1997) teigimu, žiniasklaidos pateikti seksualinio priekabiavimo rėmai gali pakenkti visuomenės supratimui apie šį reiškinį, jo žalą bei mastą.

Tyrimas „Seksualinio priekabiavimo reprezentavimas delfi.lt naujienų portale“

Pasaulyje ir Lietuvoje 2017-ieji buvo #MeToo judėjimo metai, ši internetinė kampanija skatino netylėti ir viešai prabilti tas ir tuos, kurie patyrė seksualinį priekabiavimą. Pasaulinis socialinis judėjimas paveikė ir Lietuvą – buvo pavišinti keli galimi seksualinio priekabiavimo atvejai: Panevėžio J. Miltinio teatre, Seimo nario K. Pūko, režisierių J. Vaitkaus ir Š. Barto, Lietuvos dailės akademijoje ir kt., kurie parodė, kad seksualinis priekabiavimas yra ne taip jau retai įvairiuose kontekstuose pasitaikantis reiškinys, tačiau apie jį dažnai nutylima. Šiam žvalgomajam tyrimui pasirinktas delfi.lt naujienų portalas, kuris turi daugiau nei 1,3 mln. realių skaitytojų bei pirmauja tarp kitų internetinės žiniasklaidos portalų ir pagal laiko pasidalijimą internete, ir pagal bendrą puslapių peržiūrų skaičių⁶.

Šiame tyrime seksualinis priekabiavimas analizuojamas pasitelkiant kiekybinės ir kokybinės turinio analizės metodą. Tyrime taikyta tikslinė publikacijų atranka, naudojant raktažodžius: *seksualinis priekabiavimas, priekabiavimas dėl lyties, #MeToo*. Publikacijų atrankai pasirinktas 2017 m. kovo mėn. – 2018 m. kovo mėn. laikotarpis, nes 2017 m.

⁶ <https://rating.gemius.com/lt/tree/59>

kovo mėn. naujienų portale pasirodė pirmosios publikacijos apie galimą Seimo nario seksualinį priekabiavimą. Taip pat laikotarpio pasirinkimui įtakos turėjo pasaulyje plačiai nuskambėję seksualinio priekabiavimo atvejai bei prasidėjusi socialinė kampanija #Me-Too. Publikacijų atranka vykdyta 2 etapais. Pirmame etape pagal raktažodžius atrinktos 145 publikacijos. Antrame etape atrinktos 65 publikacijos, susijusios su minėtais galimais seksualinio priekabiavimo atvejais. Į tyrimo lauką nepateko publikacijos, kuriose buvo rašoma apie seksualinį priekabiavimą užsienio šalyse arba buvo paskelbta informacija apie visuomenės ir žiniasklaidos dėmesio nesulaukusius pavienius galimo seksualinio priekabiavimo atvejus. Atrinktos publikacijos analizuojamos bendrai, neišskiriant į atskirus atvejus. Tyrimo metu, siekiant nustatyti publikacijų skaičių bei turinio ypatumus indukcinio ir dedukcinio būdu, parengtas kategorijų sąrašas, pagal kurį buvo koduojamos publikacijos.

Tyrimo tikslas – ištirti seksualinio priekabiavimo reprezentavimo ypatumus delfi.lt naujienų portale. Tyrime formuluojami **uždaviniai**: identifikuoti seksualinio priekabiavimo publikacijų autorius ir šaltinius; išanalizuoti delfi.lt naujienų portale publikuojamų pranešimų paskirstymą pagal rubrikas; išnagrinėti publikacijų turinį ir jam būdingus bruožus; išanalizuoti publikacijų seksualinio priekabiavimo tema antraštes ir identifikuoti jų tipus; nustatyti publikacijų autorių ir šaltinių kalbai būdingus bruožus.

Publikacijų autoriai ir šaltiniai. Publikacijų autoriais ir šaltiniais laikomi delfi.lt žurnalistai ir visi kiti, kurie pateikia informaciją ar kurių nuomonė, komentaras ar pozicija seksualinio priekabiavimo tema yra pateikta publikacijose. Išanalizavus 65 atrinktų publikacijų autorystę, matyti, kad delfi.lt naujienų portalas dažnai dalijasi kitų šaltinių publikuotais straipsniais, nes daugiau nei ketvirtį visų publikacijų (28 proc.; $n = 18$) sudaro pranešimai iš BNS, ELTOS, „Lietuvos sveikatos“, „Sekundės“ dienraščių, „Info TV“ medžiaga. Tai patvirtina *atspindžio efektą*, nes toks temų pasikartojimas skirtinguose kanaluose sustiprina ir sureikšmina analizuojamą temą. Originalių publikacijų, t. y. delfi.lt žurnalistų arba tik nurodant delfi.lt, šia tema yra 33 proc. ($n = 21$), o po 11 proc. ($n = 7$) publikacijų autorių yra skaitytojai (-os) ir nuomonės lyderiai. 9 proc. ($n = 6$) publikacijų žurnalistas (-ė) pasitelkia politikų, lyčių lygybės ekspertų, įvairių institucijų atstovų nuomonę, todėl šių publikacijų autorystė yra dviguba. 6 proc. ($n = 4$) publikacijų pateikiama tik lyčių lygybės ekspertų nuomonė ir komentarai. Likusių publikacijų autorystę dalijasi teisininkas ir politikas. Išanalizavus publikacijų autorystę galima teigti, kad stebima seksualinio priekabiavimo tema rašančių ir kalbančių įvairovė. Tačiau pateikiant informaciją apie seksualinį priekabiavimą pasigendama teisinio, socialinio, psichologinio, ekonominio požiūrio. Taip pat pasigendama interviu su galimomis seksualinio priekabiavimo aukomis, publikacijose remiamasi jų pasidalinta informacija socialiniuose tinkluose ir tinklaraščiuose ir interpretuojant konstruojama publikacija, kurios autorius yra delfi.lt žurnalistas (-ė). Taip pat pasigendama publikacijų, kuriose daugiau dėmesio būtų skirta galimam priekabiautojui, paprastai publikacijose pateikiami faktai ar galimų aukų pasakojimai ir tik trumpai užsimenama, kad galimas priekabiautojas viską neigia.

Publikacijų rubrikų analizė. Publikacijų priskyrimas tam tikrai rubrikai parodo temos aktualizavimą ir svarbą bei nurodo, į ką skaitytojas turėtų atkreipti dėmesį. Taip pat nuo rubrikos priklauso ir publikacijos vieta bei matomumas naujienų portale. Publikacijos į

rubrikas skirstomos pagal publikacijų turinį. Atlikus publikacijų seksualinio priekabiavimo tema analizę, matyti, jog ši tema yra reprezentuojama 8 teminėse rubrikose (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. *Publikacijų seksualinio priekabiavimo tema pasiskirstymas į rubrikas*

Rubrika	Skaičius	Proc.
M360	2	3
Delfi pilietis	5	8
Dienos naujienos	37	57
Lietuvos įžymybės	6	9
Nuomonių ringas	12	18,5
Delfi gyvenimas. Myli nemyli	1	1,5
Delfi moterys. Naudinga	1	1,5
Kino klubas	1	1,5
Iš viso	65	100

Reikia atkreipti dėmesį, kad didžioji dalis publikacijų (57 proc.; $n = 37$) atsidūrė *Dienos naujienų* rubrikoje, nepaisant to, kokia informacija yra pateikiama: ar tik faktai, ar visi pasakojimai su detalėmis, ar politikų pasisakymai seksualinio priekabiavimo tema. Ši rubrika yra matomiausia naujienų portale. Nustatyta, kad bendro pobūdžio publikacijos, ką reikia bendrai žinoti apie seksualinį priekabiavimą, atsidūrė rubrikoje *Delfi gyvenimas. Myli nemyli* (šioje rubrikoje paprastai pateikiamos publikacijos tarpusavio santykių, taip pat ir seksualinių santykių temomis), todėl šis priskyrimas rodo naujienų portalo žurnalistų ir / ar temų redaktorių požiūrį į seksualinio priekabiavimo suvokimą, kita vertus, tokiu būdu formuojama nuomonė, kaip skaitytojai turėtų suvokti ir interpretuoti šį reiškinį. Taip pat reikia atkreipti dėmesį, kad pasitaiko publikacijų, kurių turinys neatitinka rubrikų pobūdžio, pvz., publikacijos apie režisieriaus Š. Barto galimo seksualinio priekabiavimo atvejį atsidūrė rubrikoje *Lietuvos įžymybės*, kurioje paprastai pateikiama informacija apie įžymybių gyvenimą iš teigiamos pusės, vadinasi, šiose publikacijose akcentuojama ir svarbiausiu aspektu tampa ne galimo seksualinio priekabiavimo tema ir su ja susijusios problemos, bet asmenybė, tokiu būdu sumenkinant seksualinio priekabiavimo faktą. Paprastai delfi.lt naujienų portale įžymybių gyvenimas nėra pristatomas socialinės (ypač negatyvios) problemos kontekste. Publikacija, kurioje moterų judėjimo aktyvistės ragina greičiau ratifikuoti Stambulo konvenciją, atsidūrė rubrikoje *Delfi moterys. Naudinga*, taip tarsi suponuojama mintis, kad ši konvencija ir apskritai smurtas prieš moteris yra tik moterų reikalas. 18,5 proc. publikacijų yra priskiriamos rubrikai *Nuomonių ringas*, kurioje dažniausiai savo išvalgomis dalijasi politikai ir nuomonės formuotojai.

Galima daryti išvadą, kad seksualinio priekabiavimo tema delfi.lt portale žurnalistų ir / ar redaktorių sprendimu reprezentuojama per naujienų prizmę, todėl pasigendama analitinių publikacijų, kuriose būtų analizuojami įvairūs socialiniai, psichologiniai, teisiniai ir kt. su seksualiniu priekabiavimu susiję aspektai. Taip pat pastebėta, kad kai kuriais atvejais delfi.lt naujienų portale publikacijos seksualinio priekabiavimo tema į rubrikas išskirstytos neatsižvelgiant į jų turinį.

Publikacijų turinys. Siekiant atskleisti seksualinio priekabiavimo atvejus analizuojančių publikacijų turiniui būdingus aspektus, atlikta publikacijų turinio analizė. Šiai analizei atrinktos publikacijos yra suskirstytos į kategorijas: galimų seksualinio priekabiavimo aukų asmeninė patirtis; asmeninė naujienų portalo skaitytojų ir nuomonės formuotojų nuomonė; informaciniai pranešimai, kuriuose pateikiama informacija bei faktai apie seksualinio priekabiavimo atvejus ir jų vystymąsi po publikacijos; vieša nuomonė, kurią pateikia politikai ir valdžios institucijų atstovai; patarimai, kaip elgtis susidūrus su seksualiniu priekabiavimu.

27 proc. (n = 18) publikacijų naujienų portale pateikiama galimų seksualinio priekabiavimo aukų asmeninė patirtis, kuri su jų leidimu yra pateikiama iš socialinių tinklų ir perteikiama publikacijas rašančių žurnalistų, kurie turi galimybę akcentuoti vienus aspektus ir ignoruoti kitus. Šiose publikacijose gausu intymių detalių, emocijų, kurios atskleidžia jų išgyventus ar išgyvenamus jausmus bei patirtis: *gyvenau kaip jo sekso žaisliukas; prisimenu tarsi būtų įvykę šį vakarą; metas sugriauti tylą ir nustoti apsimetinėti, rašydama šį tekstą po tiek metų drebu.* Reikia pastebėti, kad žurnalistai ar nuomonių lyderiai / apžvalgininkai vėliau tas detales naudoja savo publikacijų pavadinimuose, pvz., I. Makaraitytė publikacijoje *Vargas šaliai, kurios maestro trikampėlio vingiais vedžioja Kremlius.* Ar paantraštėse, pvz., žurnalistas M. Jackevičius rašo: *Profesorius sugrižta pas studentus. Merginos, ruoškite delnus!* Šioje publikacijoje žurnalistas apibendrina visus paviešintus galimo seksualinio priekabiavimo atvejus, jų aprašymui naudodamas merginų paviešintas asmenines detales (*trikampėlis, plaukai iš TEN, delnas* ir pan.). Nors publikacija kartoja jau skelbtus dalykus, ji apibendrina žinomus ir anksčiau skelbtus faktus. 15 proc. (n = 10) publikacijų sudaro informaciniai pranešimai, kuriuose dažniausiai konstatuojama situacija, pvz.: *dar viena mergina prabilo; kelios merginos kreipėsi į Generalinę prokuratūrą; pradėjo ikiteisminį tyrimą;* dėstytojas nušalintas nuo darbo. Juose trumpai pateikiama informacija, nesigilinama į detales, pateikiami tik faktai. Tačiau publikacijose, kuriose galimo seksualinio priekabiavimo atvejai yra aprašomi detaliau ar pasitelkiami ekspertų komentarai ir įžvalgos, pastebėta, kad yra kartojami jau paviešinti atvejai su detalėmis, t. y. pateikiama jau publikuota informacija. 21 proc. (n = 14) publikacijų pateikiama asmeninis skaitytojų ir nuomonės formuotojų požiūris, kuris yra trejopas: vieni sutinka, kad reikia apie seksualinį priekabiavimą kalbėti viešai, bei pritaria #MeToo idėjoms: *po 100 metų Lietuva subrendo pokyčiams užtikrinant moterų teises; atrodo svarbu, gal kiek drąsiau, gal atsiranda viltis, kad priekabiautojai bus sustabdyti; bent jau visos moterys žinos, kad jos nėra vienos,* kiti kelia judėjimo prieš seksualinį priekabiavimą pagrįstumo klausimą ir netgi kaltina moteris bei perkelia joms atsakomybę: *moterys pačios, nesuprasdamos, <...> dalinasi praeities klaidomis ir gėdomis, už kurias nenori prisiimti atsakomybės, ir bandydamos visą kaltę suversti vyru;* įvertinkite, kaip atrodo, ką kalbate, kokius gestus demonstruojate, kokias galimas vidines intencijas turite duotuoju momentu; treči išlieka neutralūs teigdami, kad *asmens atsakomybė yra išlikti kritišku, objektyviu ir sąžiningu, tiek savo žodžiuose ar veiksmuose prieš kitą asmenį, tiek kaltinant kitą asmenį prieš jį įvykdžius nusikalstamą veiką.*

Analizuojant publikacijas seksualinio priekabiavimo tema identifikuota 14 proc. (n = 9) publikacijų, kuriose savo poziciją bei reakciją dėl galimų seksualinio priekabiavimo atvejų

pateikia politikai (-ės) ar valdžios institucijų atstovai (-ės), šia tema poziciją išsako prezidentė, ministras pirmininkas, švietimo ir mokslo ministrė, europarlamentarė, Generalinės prokuratūros atstovai, kurių nuomonė vertinant ir komentuojant šį reiškinį yra griežta: *turi tirti teisėsauga; situacija netoleruotina, viešumas – geriausias instrumentas; nepriekaištingumo reikalavimai; neleisti vykti*; taip pat kartais išsakoma ir asmeninė nuomonė bei savas požiūris, pvz., *sveikinu išdrįstančius kalbėti*. 8 proc. (n = 5) publikacijų sudaro patarimai, kai teisininkai, ekspertai, kai kuriais atvejais ir skaitytojai dalijasi savo įžvalgomis, pvz., apie seksualinio priekabiavimo ir įmonės reputacijos sąsajas. Publikacijoms, kuriose pateikiami patarimai, būdingas konkretumas ir aiškumas, netgi griežtumas, pvz.: *<...> turite aiškiai pasakyti savo kolegai, bet kuriuo bendravimo momentu, lygiai taip pat – turite išklausti ir įvertinti kolegos išsakytą poziciją; visų pirma nedetalizuojant pasakykite, kad toks elgesys jums yra nepriimtinas; jūs turite teisę kreiptis į teisėsaugą, policiją; kreiptis ir į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą*. 15 proc. (n = 10) publikacijų yra neapibrėžto pobūdžio, tai yra pavienės publikacijos arba analizuojant įvykius minimi galimi seksualinio priekabiavimo atvejai, kurie nesulaukė daugiau dėmesio, pvz., apie tai, ką įmonės ketina daryti siekdamas išvengti galimų seksualinio priekabiavimo atvejų ir pan.

Apibendrinant konstatuotina, kad seksualinio priekabiavimo reiškinio tematika dažniausiai reprezentuojama per asmeninę aukų patirtį, pateikiant informacinio pobūdžio publikacijas bei asmeninę skaitytojų ir nuomonės formuotojų bei politikų požiūrį. Asmeninė aukų patirtis pateikiama ne iš pirmų lūpų, o perpasakojant jų patirtis, išgyventas emocijas, *išsakytas socialiniuose tinkluose ir tinklaraščiuose*. Informacinio pobūdžio publikacijose pateikiama informacija apie galimus atvejus, tačiau dažnai ši informacija kartojasi, t. y. pristatant naują galimą atvejį, pateikiama informacija apie anksčiau skelbtus atvejus, vadinasi, naujienų portale nuolat primenama tai, kas jau buvo. Pasigendama analitinio pobūdžio publikacijų, kuriose būtų pateikiama informacija apie socialinius, psichologinius seksualinio priekabiavimo aspektus, todėl galima teigti, kad seksualinio priekabiavimo reiškinys turinio aspektu atskleidžiamas siaurai ir ribotai.

Seksualinio priekabiavimo reprezentavimas publikacijų antraštėse. Publikacijų antraštės yra labai svarbios, nes jos sudomina arba nesudomina skaitytoją skaityti publikaciją. Delfi.lt portalo publikacijų antraštės analizuojamos remiantis jų siekiamais tikslais: informuoti, įtikinti, sukelti veiksmą, primesti nuomonę (Nugaraitė, 2015). Nustatyta, kad 58 proc. (n = 38) publikacijų seksualinio priekabiavimo tema antraščių yra informacinio pobūdžio ir iš jų galima tikėtis kažką sužinoti, dažnai jos formuluojamos klausimu: *Kas slypi už #MeToo? #TuIrgiKaltas? Dar kartą apie #MeToo. Kodėl #MeToo yra apie kiekvieną iš mūsų; prabilo dar viena; kaip atpažinti seksualinį priekabiavimą; atskleidė kitą pusę; grįžta dėstyti* ir pan. Šios antraštės pateikia informaciją apie seksualinio priekabiavimo atvejus arba apie tai, kas vyksta paviešinus šiuos atvejus. 11 proc. (n = 7) antraščių siekiama sukelti veiksmą: *peržiūrėti santykius darbe; svarbu nepamiršti; gilinsis į problemą*. Tarp antraščių, kurios atlieka nuomonės primetimo / pateikimo funkciją, pakliuvo visos nuomonės formuotojų, skaitytojų, politikų ir kitų veikėjų pasisakymų seksualinio priekabiavimo atvejų tema nuomonė: *garsios moterys gina, kodėl apkaltinti Pūko nereikia, tokios Lietuvos nepaliksime dukroms, pasipiktino naujausiomis istorijomis*. Tokių antraščių analizuojamose publikacijose rasta 31 proc. (n = 20). Reikia atkreipti dėmesį,

kad atliekant tyrimą nebuvo rasta antraščių, kurios atliktų įtikinimo funkciją, todėl galima daryti prielaidą, kad temos sensacingumas ir jautrumas turėjo įtakos – visų pirma buvo siekiama informuoti naujienų portalo auditoriją apie seksualinį priekabiavimą. Taip pat publikacijų antraštes galima analizuoti neutralumo ir ekspresyvumo aspektu (Nugaraitė, 2015; Marcinkevičienė, 2008). Neutralioms antraštėms būdinga faktų pateikimas, o ekspresyvioms – emocionalumas, vaizdingumas, veiksmožodžių vartojimas. Vertinant publikacijų antraštes šiuo aspektu nustatyta, kad 56 proc. (n = 37) yra neutralaus pobūdžio, o jose pateikiami faktai susiję su seksualiniu priekabiavimu: *dėstytojas kaltinamas; istorija atskleidė; prabilo apie; pasisakė apie #MeToo; scenografė kaltina; policija netirs* ir pan. Ekspresyvioms antraštėms būdingos emocijos bei stilistiškai spalvingi veiksmožodžiai ir posakiai: *bangoms nerimstant; užkirsti kelią; išdrįso kalbėti; maestro trikampėlio vingiais; nesupranta juokelių; liudijimai skandina; vyrų teisė plekšnoti; platforma susidoroti*. Ekspresyvaus pobūdžio antraščių tarp analizuotų publikacijų yra 44 proc. (n = 28).

Apibendrinant galima teigti, kad analizuotų publikacijų seksualinio priekabiavimo tema antraštėmis dažniau siekiama pateikti faktus, t. y. informuoti apie šį reiškinį, o antraštes vertinant pagal pateikiamas emocijas matyti, kad šiomis antraštėmis siekiama sukelti intriga.

Publikacijų autorių ir šaltinių kalbai būdingi bruožai. Kadangi seksualinio priekabiavimo tema delfi.lt naujienų portale reprezentuojama įvairių autorių ir šaltinių, tikslinga išanalizuoti, kas yra būdinga jų kalbai. Publikacijų, kurių autoriai yra delfi.lt portalo žurnalistai, kalbinį aspektą vertinti sudėtinga, nes dažniausiai žurnalistai pateikia konstatuojamojo pobūdžio informaciją apie įvykį ir toliau remiasi galimų aukų pasakojimais. Publikacijose, kuriose pateikiama galimų seksualinio priekabiavimo aukų asmeninė patirtis, gausu detalių, smulkių aprašymų, kalbama apie aukų jausmus, pvz.: *gyvenau tarsi du gyvenimus; išsigandau ir pabėgau; apsimetinėjau; dingo pasitikėjimas savimi*; taip pat būdinga savo elgesio pateisinimas, pvz., *tylėjau, nes tai laikoma toleruotinu dalyku*. Neretai minimas laukimas, kada galės apie tai prabilti, pvz.: *laukiau tos dienos; negaliu patikėti, kad atėjo tokia diena*. Politikai, pasisakantys seksualinio priekabiavimo tema ar komentuojantys konkrečius atvejus, dažniausiai vartoja kalbą, kuri būdinga jų pareigas einančiam žmogui, jų kalbai būdingas konkretumas ir oficialumas (šios kalbos pavyzdžių buvo pateikta analizuojant publikacijų turinį). Asmenų, apkaltintų galimu seksualiniu priekabiavimu, kalbai būdingas neigimas, pvz.: *radikalai atmeta; neigiu santykius su studentėmis; neturiu nieko bendro; neigia, nors atsiprašė*. Jų kalboje galima pastebėti gynybinę poziciją, pvz., *kreipsiuosi dėl garbės įžeidimo*; bei sąmokslų teorijų kūrimą, pvz.: *tendencinga šmeižto kampanija; bandymas pakenkti; nedraugiškos jėgos propagandiniai kanalai; šmeižto kampanija; destruktivaus projekto dalis*. Taip pat jų kalbai būdingas galimų aukų vertinimas, pvz.: *kai nepakankama proto (merginoms); kliedesiai; nusivylusios moters kerštas*, bei situacijos nesuvokimas, pvz., *susivoksiu – atsakysiu*. Publikacijų, kuriose situaciją komentuoja organizacijų atstovai, yra nedaug, tačiau jų kalbai būdinga abejonė, pvz.: *dviprasmiška, gali būti tiesa; gandai; sena problema, eisiu pas valdžią; nuojautų gaudų lygmenyje; iš piršto laužta informacija*, ir tik keletas pasisakymų pasižymi reagavimu ir objektyvumu, pvz.: *dėmesys „objektyviam ištyrimui ir prevencijai“; nelikime abejingi*. Nuomonės formuotojų ir skaitytojų kalbai irgi būdingas abejojimas: *palaikau*

moteris ir raginu netylėti apie skaudulius; man pradeda atrodyti, kad #metoo gali virsti puikia platforma susidoroti; keliamas klausimas, kodėl iki šiol mūsų visuomenėje atsakomybė perkeliama aukai: „kodėl jinai gėrė, kodėl jinai ėjo, kodėl pasiliko?“; išsakomas visiškas galimų aukų supratimas ir palaikymas: tikro skausmo nesumeluosi, kad ir kokia gabi aktorė bebūtumei; kai kurių nuomonės lyderių kalba pasižymi ironija: dar galima <...> paskelbti disidentu ir apdovanoti ordinu – juk nelengva su Rusijos agentėmis grumtis; išsakomi raginimai bei palaikymas merginoms: jūsų kūnas ir savigarba – ne prekės.

Akivaizdu, kad publikacijų autorių bei šaltinių kalbos bruožai priklauso nuo to, kas pateikia informaciją: žurnalistai informuoja, pateikdami konkrečius faktus; galimos priekabiavimo aukos prisipažįsta apie patirtus išgyvenimus ir palengvėjimą papasakojus savo patirtis, todėl jų kalba yra įvairi; politikai kalba remdamiesi įstatymais; galimi priekabiautojai neigia savo kaltę ir pačius įvykius; nuomonės lyderių ir skaitytojų kalbai būdinga abejojimas, neigiamas vertinimas bei galimų aukų palaikymas.

Išvados

Atliktas tyrimas ir jo metu gauti bei apibendrinti rezultatai sudarė galimybę pateikti įžvalgas, susijusias su seksualinio priekabiavimo temos reprezentavimu delfi.lt naujienų portale. Publikacijų seksualinio priekabiavimo tema autoriai ir šaltiniai yra įvairūs, nes šia tema pateikiama ne tik delfi.lt žurnalistų publikacijos, bet apie tai savo nuomonę išreiškia politikai, lyčių lygybės ekspertai, nuomonių formuotojai, skaitytojai. Tačiau pasigendama originalios galimų seksualinio priekabiavimo aukų nuomonės; nors publikacijų, kuriose dalijamasi jų įrašais socialiniuose tinkluose ir tinklaraščiuose, yra, jų nuomonė bei patirties reprezentavimas yra netiesioginiai. Kadangi daugiau nei pusės publikacijų autoriai yra delfi.lt portalo žurnalistai bei dalijamasi kitų šaltinių žurnalistų parengta informacija, galima teigti, kad seksualinio priekabiavimo tema naujienų portale pateikiama iš žurnalisto (-ės), kuris (-i) nusprendžia, ką ir kaip pateikti, perspektyvos. Taip pat seksualinio priekabiavimo temos aktualumą ir svarbą sustiprina portale naudojamas *atspindžio efektas*, nes naujienų portalas dažnai dalinasi kitų šaltinių publikacijomis.

Publikacijų teminių rubrikų analizė parodė, kad seksualinis priekabiavimas daugiausia reprezentuojamas per naujienų prizmę, nes daugiau nei pusė publikacijų pateikiamos rubrikoje *Dienos naujienos*, o kadangi naujienų portale ši rubrika yra portalo pradžioje, ji tampa itin matoma ir suponuoja mintį apie jos aktualumą. Reikia atkreipti dėmesį, kad delfi.lt naujienų portale nei viena publikacija seksualinio priekabiavimo tema nepateko į rubriką *Kriminalai*, nors šis elgesys yra susijęs su kriminaline veika. Taip pat pastebėta, kad kartais naujienų portale nesigilinama į publikacijų turinį ir jos į rubrikas patenka ne dėl esminių turinio aspektų, o dėl šalutinių detalių. Atsižvelgiant į žiniasklaidos poveikio tyrimus, gali teigti, kad toks reprezentavimas suponuoja skaitytojams požiūrį, kaip reikia vertinti seksualinio priekabiavimo reiškinį.

Seksualinis priekabiavimas, vertinant publikacijų turinio analizę, dažniausiai reprezentuojamas pasitelkiant seksualinio priekabiavimo aukų patirtis bei remiantis skaitytojų ir nuomonės formuotojų požiūriu. Tačiau galimų seksualinio priekabiavimo aukų patirtis yra neoriginali, nes pasakojimas konstruojamas remiantis socialiniuose tinkluose

ir tinklaraščiuose pateikta informacija. Atskleidžiant asmeninę skaitytojų ir nuomonės formuotojų nuomonę išryškėja jų požiūrių įvairovė, vieni publikacijose pritaria judėjimui prieš seksualinį priekabiavimą #MeToo ir teigia, kad reikia apie tai kalbėti, kiti kaltina moteris, tretį abejoja šio reiškinio buvimu. Vertinant teminį reprezentavimą pasigendama teisinio, psichologinio, sociologinio, ekonominio ir kt. pobūdžio publikacijų, kurios pateiktų visuminį seksualinio priekabiavimo vaizdą, o ne tik kaip individo problemą.

Publikacijų antraštės atlieka svarbią funkciją informuodamos, ko galima tikėtis perskaičius publikaciją. Išanalizavus publikacijų antraštes pagal joms keliamus tikslus, akivaizdu, kad daugiau nei puse antraščių siekiama informuoti, trečdaliu – primesti ar pateikti savo nuomonę. Siekiančių sukelti veiksmą antraščių yra nedaug, o antraščių, kuriomis būtų siekiama įtikinti, naujienų portalo publikacijose nerasta. Vertinant antraštes pagal neutralumą ir ekspresyvumą nustatyta, kad daugiau yra neutralių, faktus pateikiančių antraščių nei ekspresyvių, kuriose atsispindi emocijos. Todėl apibendrinant galima teigti, kad publikacijų antraštės dažniau atlieka informavimo funkciją, bet pasitaiko ir antraščių, kuriomis siekiama primesti nuomonę.

Siekiant nustatyti, kas yra būdinga publikacijų autorių ir šaltinių kalbai, atlikta jų kalbos analizė parodė šiai kalbai būdingus ypatumus. Žurnalistų, pateikiančių informacinio pobūdžio pranešimus, kalbai būdingas konkretumas ir aiškumas. Politikų, komentuojančių galimus seksualinio priekabiavimo atvejus, kalba yra oficiali ir konkreti; asmenų, apkaltintų galimu seksualiniu priekabiavimu, kalbai būdinga gynybinė pozicija, neigimas ir aukų kaltinimas. Nuomonės lyderių ir skaitytojų asmeninę nuomonę parodančiai kalbai būdinga įvairovė: vieni abejoja seksualinio priekabiavimu reiškiniumi, kiti palaiko ir gina galimas aukas, tretį kaltina galimas aukas. Publikacijų, kuriose dalijamasi galimų aukų patirtimi, kalbai būdinga jausmų demonstravimas, atvirumas, viltis, jų kalboje gausu detalių.

Apibendrinant atliktą tyrimą galima teigti, kad seksualinio priekabiavimo tema delfi.lt naujienų portale atsiranda tik tam tikrų įvykių kontekste, t. y. galimo priekabiavimo aukoms paviešinus savo patirtis socialiniuose tinkluose arba socialinio judėjimo #MeToo kontekste. Šiame žvalgomajame tyrime išryškėjo informacinio pobūdžio seksualinio priekabiavimo reprezentavimas, t. y. tiek publikacijų priskyrimui rubrikoms, tiek jų antraštėms labiau būdingas informatyvus pobūdis. Tačiau analizuojant pačių publikacijų turinį išryškėjo galimų seksualinio priekabiavimo aukų patirtis bei skaitytojų ir nuomonės formuotojų požiūris, todėl konstatuotina, kad galimų aukų patirtis yra pateikiama kaip individo problema, o ne kaip socialinių, kultūrinių, organizacinių ir kt. veiksmų nulemtas rezultatas.

Kadangi šis tyrimas yra žvalgomasis ir kartu pirmasis bandymas išanalizuoti seksualinio priekabiavimo temos reprezentavimą delfi.lt naujienų portale, siekiant visuminio seksualinio priekabiavimo vaizdo, reikėtų išanalizuoti visus galimo seksualinio priekabiavimo atvejus, kurie buvo paviešinti #MeToo judėjimo kontekste, analizę papildant kitais galimais elementais, pvz., publikacijų iliustracijų, skaitytojų komentarų analize ir pan.

Literatūra

ALIŠAUSKIENĖ, Milda; MARKAUSKAITĖ, Gintarė (2014). Religinės įvairovės reprezentavimas Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje. *Kultūra ir visuomenė*, Nr. V (1), p. 65–83. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 29 d.]. <http://dx.doi.org/10.7220/2335-8777.5.1.4>.

ALVESSON, Mats; BILLING, Yvonne Due (1997). *Understanding Gender and Organizations*. London: Sage Publications. 230 p. ISBN-0-7619-5361-2.

BAKER, Paul; ELLECE, Sibonile (2011). *Key Terms in Discourse Analysis*. London, New York. 233 p.

BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas (1999). *Socialinis tikrovės konstravimas: žinojimo sociologijos traktatas*. Vilnius: Pradai. 263 p.

CHAMBERLAIN, Lindsey Joyce; CROWLEY, Martha; TOPE, Daniel; HODSON, Randy (2008). Sexual Harassment in Organizational Context. *Work and Occupations*, vol. 35, Nr. 3, p. 262–295. <https://doi.org/10.1177%2F0730888408322008>.

CORTINA, Lilia M.; BERDHAL, Jennifer (2008). Sexual Harassment in Organizations: A Decade of Research in Review. In J. Barling and C. L. Cooper (eds.). *The SAGE Handbook of Organizational Behavior: Volume 1 Micro Approaches*. London, p. 469–497.

ČEPONYTĖ, Monika; ŽARDECKAITĖ-MATULAITIENĖ, Kristina (2017). Seksistinių nuostatų reikšmė seksualinio priekabiavimo atpažinimui. *Informacijos mokslai*, t. 80, p. 61–80. <https://doi.org/10.15388/Im.2017.80.11672>.

ČEPONYTĖ, Monika; ŽARDECKAITĖ-MATULAITIENĖ, Kristina (2018). Galimybės keisti klaidingus įsitikinimus dėl seksualinio priekabiavimo Lietuvos studentų imtyje. *Psichologija*, Nr. 58, p. 88–104. <https://doi.org/10.15388/Psichol.2018.5>.

ČEPONYTĖ, Monika; ŽARDECKAITĖ-MATULAITIENĖ, Kristina (2018). Seksualinio priekabiavimo problemos sprendimo galimybės Lietuvoje ir pasaulyje. *Visuomenės sveikata*, Nr. 1, p. 29–37.

ČEPONYTĖ, Monika; ŽARDECKAITĖ-MATULAITIENĖ, Kristina (2019). Jaunų suaugusiųjų subjektyviai suvokto seksualinio priekabiavimo patyrimo, atsako į seksualinį priekabiavimą ir seksualinio priekabiavimo pasekmių analizė. *Visuomenės sveikata*, Nr. 2 (85), p. 35–45.

DIEHL, Charlotte; REES, Jonas; BOHNER, Gerd (2012). Flirting with Disaster: Short-Term Mating Orientation and Hostile Sexism Predict Different Types of Sexual Harassment. *Aggressive Behavior*, vol. 38 (6), p. 521–531. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ab.21444>>.

DOUGHERTY, Debbie S.; MEYER, Mary (2015). Sexual Harassment. *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication*. New York: Wiley, p. 1–8.

DURANA, Alieza; LENHART, Amanda; MILLER, Roselyn; SCHULTE, Brigid; WEINGARTEN, Elizabeth (2018). Sexual Harassment: A Severe and Pervasive Problem what Drives This Unwanted, Costly, and Damaging Behavior across Industry Sectors by Wage and Gender. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://d1y8sb8igg2f8e.cloudfront.net/documents/Sexual_Harassment_A_Severe_and_Pervasive_Problem_2018-10-10_190248.pdf>.

DVILAITIS, Vidmantas (2004). Seksualinis priekabiavimas ir teisinė atsakomybė už jį. *Jurisprudencija*, Nr. 60 (52), p. 104–114.

EASTEAL, Patricia; HOLLAND, Kate; JUDD, Keziah (2015). Enduring Themes and Silences in Media Portrayals of Violence against Women. *Women's Studies International Forum*, Nr. 48, p. 103–113. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.10.015>.

European Union: European Agency for Fundamental Rights, Violence against women: an EU-wide survey (2014). [žiūrėta 2020 m. balandžio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.refworld.org/docid/5316effa4.html>>.

FRAZIER, F. Benya; WIDNALL, Sheila E.; JOHNSON, Paula A. (2018). Sexual Harassment of Women: Climate, Culture, and Consequences in Academic Sciences, Engineering, and Medicine. *National Academies Press*. [žiūrėta 2020 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą: <<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29894119/>>.

GALDI, Silvia (2020). Media-induced Sexual Harassment: The Routes from Sexually Objectifying Media to Sexual Harassment. In *Sex Roles: A Journal of Research*. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 20 d.]. <https://doi.org/10.1007/s11199-020-01196-0>.

GALDI, Silvia; MAASS, Anne; CADINU, Mara (2014). Objectifying Media: Their Effect on Gender Role Norms and Sexual Harassment of Women. *Psychology of Women Quarterly*, t. 38 (3), p. 398–413. [žiūrėta 2020 m. balandžio 10 d.] Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/259356789_Objectifying_Media_Their_Effect_on_Gender_Role_Norms_and_Sexual_Harassment_of_Women>.

GIRKONTAITĖ, Agnė (2018). Struktūros ir veikėjo santykis diskurso analizėje. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, Nr. 42 (1), p. 45–72. <https://doi.org/10.15388/SocMintVei.2018.12167>.

HAPPER, Catherine; PHILO, Greg (2013). The Role of the Media in the Construction of Public Belief and Social Change. *Journal of Social and Political Psychology*, vol. 1 (1), p. 321–336. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 27 d.] Prieiga per internetą: <<https://jspp.psychopen.eu/index.php/jspp/article/view/4761/4761.pdf>>.

HENNING, Marcus A.; ZHOU, Chen; ADAMS, Peter; MOIR, Fiona; HOBSON, Jennifer; HALLETT, Charlene; WEBSTER, Craig S. (2017). Workplace Harassment among Staff in Higher Education: A Systematic Review. *Asia Pacific Education Review*, vol. 18 (4), p. 521–539. [žiūrėta 2020 m. gegužės 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://eric.ed.gov/?id=EJ1162364>>.

HOEL, Helge; VARTIA, Maarit (2018). Bullying and Sexual Harassment at the Workplace, in Public Spaces, and in Political Life in the EU, Luxembourg: [European Parliament]. Prieiga per internetą: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU\(2018\)604949_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604949/IPOL_STU(2018)604949_EN.pdf)>.

YAN, Fengmin (2019). *Image, Reality and Media Construction: A Frame Analysis of German Media Representations of China*. 249 p. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 27 d.]. <https://doi.org/10.1007/978-981-32-9076-1>.

JUDD, Keziah; EASTEAL, Patricia (2013). Media Reportage of Sexual Harassment: The Incredible Complainant. *The Denning Law Journal*, vol. 25 (1), p. 159–180. [žiūrėta 2020 m. liepos 1 d.] Prieiga per internetą: https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/denlj25&id=4&men_tab=srchresults>.

KUKLYTĖ, Jūratė; KAUNIETIS, Mikas (2018). Vadovo seksualinio priekabiavimo atvejų įtaka organizacijos įvaizdžiui vartotojų požiūriu. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka: mokslinių straipsnių rinkinys [elektroninis išteklius]*, Nr. 21, p. 71–82.

LAHSAEIZADEH, Abdolali; YOUSEFINEJAD, Elham (2012). Social Aspects of Women's Experiences of Sexual Harassment in Public Places in Iran. *Sexuality & Culture*, vol. 16 (1), p. 17–37. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 27 d.]. Prieiga per internetą: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s12119-011-9097-y>>.

LATCHEVA, Rosallina; GOODEY, Joanna (2017). Sexual Harassment in the European Union: A Pervasive but Still Hidden Form of Gender-Based Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 32 (12), p. 1821–1852. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 12 d.]. <https://doi.org/10.1177/0886260517698948>.

MAHOOD, Linda; LITTLEWOOD, Barbara (1997). Daughters in Danger: The Case of 'campus sex crimes'. In A. M. Thomas, C. Kitzinger (eds.). *Sexual Harassment: Contemporary Feminist Perspectives*. Buckingham: Open University Press.

MARCINKEVIČIENĖ, Rūta (2008). Žanro ribos ir paribiai. *Spaudos patirtys*. Vilnius: Versus aureus. 303 p. ISBN 9789955341178.

MATKEVIČIENĖ, Renata (2012). Lietuvos internetinės žiniasklaidos konstruojamo politinio diskurso kaita. *Informacijos mokslai*, t. 59, p. 73–83.

McCOMBS, Maxwell (2002). The Agenda-Setting Role of the Mass Media in the Shaping of Public Opinion. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.infoamerica.org/documentos_pdf/mccombs01.pdf>.

McDONALD, Paula (2012). Workplace Sexual Harassment 30 Years on: A Review of the Literature. *International Journal of Management Reviews*, vol. 14 (1), p. 1–17. [žiūrėta 2020 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-2370.2011.00300.x>>.

McDONALD, Paula; CHARLESWORTH, Sara (2013). Framing Sexual Harassment through Media Representations. *Women's Studies International Forum*, Nr. 37, p. 95–103. [žiūrėta 2020 m. gegužės 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277539512001380>>.

McQUAIL, Denis (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. 6th edition. London: Sage Publications. 632 p.

NABAŽAITĖ, Erika (2017). Emigracijos diskurso rėminimas Lietuvos interneto dienraščiuose. *Informacijos mokslai*, t. 78, p. 162–173. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=596739>>.

NUGARAITĖ, Audronė (2015). Antraštės poveikis ir įtaka medijų komunikacijoje. *Agora: politinių komunikacijų studijos*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, Nr. 3, p. 113–128.

PETRAUSKAITĖ, Gabija; ČUNICHINA, Ksenija (2019). Kaltinamojo fizinio patrauklumo, socioekonominio statuso ir lyties reikšmė seksualinio priekabiavimo situacijos dalyvių elgesio vertinimui. *Psichologija*, t. 60, p. 58–71. [žiūrėta 2020 m. birželio 28 d.]. Prieiga per internetą: <file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/16105-Article%20Text-26099-1-10-20200203.pdf>.

PILINKAITĖ-SOTIROVIČ, Vilana; SAMUOLYTĖ Jolanta (2019). *Teisiniai ir socialiniai-psichologiniai seksualinio priekabiavimo aspektai: kaip atpažinti?* Vilnius, 45 p. [žiūrėta 2020 m. birželio 16 d.]. Prieiga per internetą: <http://jauciuosigerai.lt/wp-content/uploads/2019/10/GAIRES-TEISININKAMS.pdf>.

SAMUELS, Harriet (2003). Sexual Harassment in the Workplace: A Feminist Analysis of Recent Developments in the UK. *Women's Studies International Forum*, Nr. 26 (5), p. 467–482. [žiūrėta 2020 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0277539503001067?via%3Dihub>.

STUNDŽĖ, Lijana (2010). Organizacinės kultūros ir komunikacijos sąsajos lyties aspektu. *Informacijos mokslai*, t. 53, p. 63–85. <https://doi.org/10.15388/Im.2010.0.3183>.

STUNDŽĖ, Lijana (2016). *Lyties ir komunikacijos sąsajos: mokymo priemonė* [Elektroninis išteklius]. 80 p. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

ŠIDLAUSKIENĖ, Virginija (2008). Lytinis, seksualinis priekabiavimas ir prievarta universiteto akademiniėje aplinkoje: Atvejo analizė. *Inter-studia Humanitatis*, Nr. 5, p. 146–159.

ŠUMSKAITĖ, Lina; RAPOLIENĖ, Gražina (2019). Motinystės diskurso parašėse: bevaikystė 1991–1996 m. Lietuvos moterims skirtuose žurnaluose. *Informacijos mokslai*, t. 86, p. 133–156. [žiūrėta 2020 m. lapkričio 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/view/12660>.

ŠVĖGŽDAITĖ, Raminta (2016). Antraščių neigatyvumo, nuotaikos ir skaitytojų reakcijos konstyrovimas. *Žurnalistikos tyrimai*, Nr. 11, p. 55–77 [žiūrėta 2020 m. gruodžio 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/zurnalistikos-tyrimai/article/view/10750/8843>.

UGGEN, Christopher; BLACKSTONE, Amy (2004). Sexual Harassment as a Gendered Expression of Power. *American Sociological Review*, Nr. 69 (1), p. 64–92. [žiūrėta 2020 m. balandžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/000312240406900105>.

VAGONIS, Aringasis; GEČIENĖ, Agnė; STEIBLIENĖ, Vesta (2015). Perceptions of Sexual Harassment Experience during Residency Training: Relations with Gender, Marital Status, Anxiety and Depressive Symptoms and Quality of Life. *Biologinė psichiatrija ir psichofarmakologija*, t. 17 (2), p. 47–52.

VENGALĖ-DITS, Laima (2012). Metodinės rekomendacijos dėl seksualinio priekabiavimo ir priekabiavimo dėl lyties bei nurodymo diskriminuoti prevencijos. Vilnius: Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba [interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. liepos 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://lygybe.virtualu.lt/data/public/uploads/2015/11/metodines-rekomendacijos-del-seksualinio-priekabiavimo-ir-priekabiavimo-del-lyties-bei-nurodymo-diskriminuoti-prevencijos.pdf>.

VERŠEKYS, Paulius (2008). Baudžiamosios atsakomybės už seksualinį priekabiavimą reglamentavimo Lietuvoje problemos. *Teisė*, Nr. 68, p. 186–198.

Violence against women: an EU-wide survey (2014). Prieiga per internetą: <https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf>.

WILLIAMS, Christine L.; GIUFFRÉ, Patti A.; DELLINGER, Kirsten (1999). Sexuality in the Workplace: Organizational Control, Sexual Harassment, and the Pursuit of Pleasure. *Annual Review of Sociology*, vol. 25, p. 73–93. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/223498?seq=1#metadata_info_tab_contents>.

ZOLUBIENĖ, Eimantė (2014). Socialiniai rizikos kontūrai žiniasklaidoje: televizijos naujienų pranešimų analizė. *Informacijos mokslai*, t. 67, p. 136–156. [žiūrėta 2020 m. gruodžio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://doaj.org/article/cc42add3a42a494192c8c412be2c90ba>.

ŽALKAUSKAITĖ, Ugnė (2012). Neįgaliųjų naratyvinio tapatumo diskursas Lietuvos spaudoje: stereotipizacijos aspektas. *Filosofija. Sociologija*, t. 23, Nr. 2, p. 128–135.